

PANTEON SLOVANSKÝCH BOHŮ

E-BOOK SESTAVILA AVA BROŽOVÁ

JAKÉKOLIV ČÁSTI E-BOOKU JE ZAKÁZÁNO KOPÍROVAT
A POUŽÍVAT JAKÝMKOLIV ZPŮSOBEM.
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA PRO MYSTICO POWER S.R.O.

WWW.MYSTICO.CZ

! Upozornění čtenářům

Tento e-book je sestaven jako přehledný a srozumitelný úvod do světa slovanské mytologie pro začátečníky a děti. Vychází z různorodých historických pramenů, archeologických nálezů, folklórních záznamů, akademických studií i současných rekonstrukcí duchovních tradic.

Je důležité si uvědomit, že **slovanská víra nebyla nikdy sepsána jednotnou formou** jako například řecká nebo římská mytologie. Většina původních znalostí byla předávána ústně, a mnohé z ní zůstaly zapomenuty nebo byly přetvořeny v době christianizace. **To znamená, že existuje více variant, výkladů a jmen, které se mohou v jednotlivých krajích i obdobích lišit.**

Tento materiál si **nečiní nárok na absolutní pravdu**, ale snaží se s úctou a respektem představit bohy, bohyně a bytosti, jak byli vnímáni napříč slovanským světem – jako inspiraci, spojení s přírodou, rytmem kola roku a pradávnou moudrostí.

Věříme, že otevřenost a úcta k rozmanitosti výkladů nám umožní vnímat tuto mytologii jako živý a stále se rozvíjející příběh našich předků.

1. PERUN

bůh hromu, blesku, války a spravedlnosti

Výslovnost: [Pěrún]

Perun je nejvyšší bůh slovanského panteonu, vládce nebes, blesků, bouří a války. Je to božský bojovník, strážce řádu a ochránce lidí i bohů před chaosem. V mnoha legendách sedí na nebeském trůnu z kamene a ovládá bouři svým zlatým sekeromlatem či kopím. Ztělesňuje mužskou sílu, spravedlnost a odvahu.

Perun býval uctíván jako nebeský protiklad Velesa – boha podsvětí a magie. Jejich věčný boj symbolizuje cyklus roku: sucho vs. déšť, oheň vs. voda, řád vs. chaos.

Oblasti vlády:

- Hrom, blesk, bouře
- Válka, boj, vojenství
- Spravedlnost a přísaha
- Nebesa a vrcholky hor
- Královská a knížecí moc

PERUN BŮH HROMU, BLESKU, VÁLKY A SPRAVEDLNOSTI

Symbols a atributy

- Blesk / sekera / kopí - zbraň božího hněvu a spravedlnosti
- Dub - posvátný strom Peruna, spojení s nebem
- Orel - božský pták, strážce a posel Perunova hněvu
- Hora - Perun sídlí na vysoké hoře, odkud shlíží na svět
- ☐ Oheň - jeho živlem je nebeský oheň a světlo

Legenda

Když se Veles, bůh podsvětí, pokusil ukrást Perunovi stádo nebo jeho ženu Mokoš, Perun zuřivě vrhl své blesky z vrcholu hory a zahnal Velesa do hlubin země. Tento souboj se každý rok opakuje – a když vidíme blesk na obloze, říká se, že Perun opět bojuje za řád a světlo proti temným silám chaosu.

Kult a uctívání

Perun byl uctíván především u východních a jižních Slovanů. Posvátné háje s duby, kamenné oltáře a ohniště na kopcích či u pramenů byly věnovány jeho cti. Vojáci, vládcí a ti, kdo skládali přísahu, často vzývali Peruna jako svědka. Po christianizaci byl Perun v některých oblastech nahrazen svatým Eliášem (Iljou), který rovněž "hází blesky" z nebes.

Perun je božský ochránce řádu, pán blesků a nebeské spravedlnosti.

Když hřmí, připomíná nám, že svět je stále chráněn silou, která bdí nad rovnováhou.

2. LADA

bohyně lásky, krásy, harmonie a jara

Lada je slovanská bohyně lásky, krásy, ženskosti, harmonie a plodnosti. V mytologickém obrazu zaujímá podobné postavení jako Afrodita v řeckém panteonu nebo Freya u germánských národů. Ztělesňuje ideál ženského půvabu a míru, často je spojována s jarem, svatebními obřady a radostmi života.

Je vnímána jako bohyně, která obnovuje rovnováhu, přináší klid a inspiruje k lásce – jak romantické, tak i mateřské. Její jméno je vázáno na slova „lad“, „lada“ – tedy soulad, pořádek, harmonie.

Oblasti vlády

- Láska a vztahy
- Krása, ženská energie
- Plodnost a početí
- Jaro, obnova a veselí
- Hudba, zpěv a tanec
- Svatební rituály

LADA BOHYNĚ LÁSKY, KRÁSY, HARMONIE A JARA

Symboly a atributy

Květiny (růže, lilie, vlčí máky) - symbol čistoty, krásy a ženské síly

Holubice - zvěstovatelka lásky a míru

Věnec z květin - koruna bohyně jara, nosí se při obřadech a slavnostech

Tanec a zpěv - znak radosti, oslavy života

Jarní krajina - Obnova, probouzející se příroda

Legenda

Při každém návratu jara se Lada prochází krajem, rozhazuje květy, probouzí lásku a radost v srdcích lidí. Mladí lidé si během jarních slavností zpívali její jméno v písních:

„Oj, Lado! Lado moja, milá!“

V některých příbězích má Lada i dceru Lelju, bohyni nevinnosti a mládí, která ji doprovází na její jarní pouti.

Kult a uctívání

Lada byla uctívána především na jaře – během slavností zasvěcených příchodu vegetačního období. Její jméno se zachovalo ve starých písních, obřadních popěvcích a rituálech, především na území dnešního Polska, Ukrajiny, Běloruska a Ruska.

Obřady často zahrnovaly:

- Tance v kruhu (chorovody), květinové věnce, malovaná vejce
- Symbolické svatební hry a rituály pro zajištění plodnosti
- Oslavy rovnodennosti, vítání jara a jarních dešťů

Historická poznámka

O existenci kultu Lady, jako konkrétní bohyně, se vedou spory – někteří badatelé tvrdí, že jde spíše o rituální oslovení nebo archetyp, nikoliv o osobu božstva doloženou písemně.

3. VELES (VOLOS)

Bůh magie, podsvětí, stád a bohatství

Výslovnost [Vě-les]

Veles je jeden z nejmocnějších a nejzáhadnějších bohů slovanského panteonu. Vládne podsvětí, duchům předků, magii, dobytku, obchodům a poezii. Je to bůh hranic – mezi životem a smrtí, světlem a temnotou, řádem a chaosem. Jeho sídlem je vlhký a temný svět pod kořeny stromů, často spojovaný s vodou, mlhou a hlubokými jeskyněmi.

Je věčným soupeřem Peruna – nebe vs. podsvětí, čímž spolu symbolizují cyklickou rovnováhu světa.

Oblasti vlády

- Magie, šamanství, transformace
- Podsvětí a svět mrtvých (navie)
- Duchové předků, vzpomínky a sny
- Obchod, bohatství, majetek
- Stáda a pastviny
- Poezie, zpěv, inspirace

BŮH MAGIE, PODSVĚTÍ, STÁD A BOHATSTVÍ

Symbols a atributy

 Had nebo drak - proměnlivost, podzemní síla, magie

 Býk nebo dobytek - patron pastevců, symbol hojnosti a bohatství

 Voda, mlha, močál - brána mezi světy, proměnlivý element, skrytý svět

 Kořeny stromů, jeskyně - symbol podzemního světa a duchovního vědění

 Hůl, berla, kniha - znak duchovní moci a tajemství

⚠ Historická poznámka

Ve Starorusku se Bojan, legendární zpěvák a věstec, nazývá „Velesův vnuk“ („Ой, Баян, ой, внук Белесов...“). To potvrzuje, že Veles byl vnímán jako duchovní otec poezie a magie, ochránce básníků a tvůrců slova.

Kult a uctívání

- Veles byl uctíván v nižších polohách – u řek, bažin, pramenů nebo na pastvinách
- Byl ochráncem dobytka, obchodníků, poutníků, ale i čarodějů a věstců
- Po christianizaci byl jeho kult částečně přenesen na svatého Blažeje (patrona stád) nebo na postavu ďábla (kvůli podsvětí)

Zvláštní rituály:

- Obětiny ve formě medu, mléka, chleba, piva
- Kouzla, šamanské písně, komunikace s mrtvými
- Zvláštní vztah měl k básníkům a poutníkům – těm dával inspiraci a ochranu

Veles je bohem magie, duchů a proměny.

Ovládá podzemní síly, chrání stáda a obchod, a připomíná, že ne všechno cenné je vidět na povrchu. Je to tajemný bůh, který učí, že i chaos má svůj řád.

4. **MOKOŠ (MOKŘA, MOKUŠA)** **Bohyně země, plodnosti, žen a osudu**

Mokoš je jediná bohyně výslovně zmiňovaná v historických pramenech o staroslovanském náboženství. Je uctívána jako Velká Matka, patronka plodnosti, vlhkosti, žen, tkaní, osudu a země. V některých tradicích je chápána jako žena Peruna nebo jako matka života.

Je hluboce spjatá s půdou, vodou, porodem a ochranou domova. Mokoš ztělesňuje ženskou stránku přírody a života – výživu, cykly, rytmus a tajemství smrti a znovuzrození.

Říká se, že Mokoš tká osudy všech bytostí z jemných vláken, která vycházejí z jejího kolovratu. Každý uzlík na niti značí zkoušku, rozhodnutí nebo dar.

Oblasti vlády

- Země a úroda
- Plodnost a početí
- Ženy, porod, menstruace
- Osud, tkaní života
- Domácnost, voda, ochrana

BOHYNĚ ZEMĚ, PLODNOSTI, ŽEN A OSUDU

Symbols a atributy

- Klasy obilí, lněné šaty - plodnost, výživa, zázemí
- Přadlena, kolovrat, nit - tkaní osudu, cykličnost života
- Voda, rosa, studna - vlhkost, životodárnost, ženské tělo
- Ruce (otevřené nebo předení) - ochrana a tvoření
- Půlměsíc, země, jeskyně - skrytá ženská síla, podsvětní vědění

Kult a uctívání

- Uctívána hlavně ženami, porodními bábami, přadlenami a ochránkyněmi domova
- V obřadech jí byly přinášeny dary: lněná vlákna, mléko, chléb, voda
- Její svatyně stávaly u pramenů, studní, stromů a polí
- Po christianizaci byla nahrazena Pannou Marií, sv. Paraskevou nebo sv. Annou

Perličky o bohyni Mokoš

♦ Jedná se o jedinou ženskou bohyni výslovně zmíněnou v literatuře z doby Kyjevské Rusi – konkrétně v Primární kronice (Pověsti vremenných let), kde kníže Vladimír nechal postavit její sochu vedle Peruna a dalších bohů na kopci v Kyjevě (r. 980).

⚠ Zajímavost:

Jméno Mokoš možná souvisí se slovem mok, vlhký, což odkazuje na vláhu půdy, plodnost, ženské tělo i slzy bohyně. V některých oblastech se věřilo, že Mokoš vládne i podsvětí a smrti jako temná matka všeho živého.

Mokoš je Velká Matka slovanské mytologie.

Dává život, tichou sílu ženství, plodnost i ochranu. Je patronkou všech, kdo tvoří, rodí a zachovávají rovnováhu.

5. **JARILO (JAROVIT, JURAJ)** **Bůh jara, vášně, plodnosti a vegetace**

Jarilo je slovanský bůh jara, vášně, erotické energie a znovuzrození přírody. Vystupuje jako mladý, krásný muž – často s bílým koněm, zeleným věncem na hlavě a bosýma nohama. Je symbolem návratu života po zimě, síly semen, jarních svateb, divoké energie mládí a rozmnožování.

Jarilo je archetypem jarního milence, který přináší teplo, světlo a vegetaci. Jeho jméno souvisí s kořenem jar- („jarní, prudký, živý“) a je výrazem životní síly a radosti.

V některých regionech se slavnost jara jmenuje přímo "Jarilo" – během ní se po vesnici vodila postava mladého muže oblečeného v bílém, s věncem na hlavě a často s březovou ratolestí – symbolem vitality.

Oblasti vlády

- Jaro a vegetační cyklus
- Vášnivá láska, touha, rozmnožování
- Úroda a zemědělství
- Mladí muži, rituály přechodu
- Magická síla jarní obnovy

BŮH JARA, VÁŠNĚ, PLODNOSTI A VEGETACE

Symboly a atributy

- Bílý kůň - rychlost, čistota, jarní poselství
- Zelený věnec - jaro, životní síla, svěžest
- Sluneční kotouč - teplo a světlo probouzející zemi
- Plody a květy - plodnost, růst, smyslnost
- Bosé nohy - spojení se zemí, nevinnost a přirozenost

Kult a uctívání

- Jarilo byl oslavován na jaře, zejména kolem jarní rovnodennosti a svatojakubské noci
- Lidé nosili věnce, zpívali písně, tančili v kruzích a symbolicky „vítali Jarila“, často v maskách
- V některých oblastech Slovinska, Srbska, Chorvatska a východního Slovenska probíhaly rituální průvody s postavou Jarila – mladého muže na bílém na koni

Legenda

Jarilo je podle některých výkladů syn boha hromu Peruna, který byl po narození unesen do podsvětí bohem Velesem. Zde vyrůstal a získal magické vědění. Na jaře se však vrátil na zem a přinesl zelený život, touhu a teplo. V některých verzích mýtu se zamiluje do své sestry Vesny (bohyně jara), ale jejich milostný vztah je tragický – na podzim je Jarilo zrazen nebo zabit, čímž končí vegetační cyklus a začíná vláda Morany.

⚠ Zajímavost:

Na rozdíl od Peruna nebo Mokoš není Jarilo zmiňován v žádné středověké kronice jako oficiální bůh, ale jeho jméno se zachovalo v desítkách folklórních písní, obřadů a slavností, zejména u jihovýchodních Slovanů. Srbské a slovinské jarní slavnosti Jarila jsou dobře zdokumentované etnografy 19. a 20. století.

Jarilo je bohem jara, života a smyslné energie.

Vnáší do světa touhu, růst a sílu – je to ten, kdo rozvazuje zemi ze zimního spánku, aby mohla opět родit.

6. **SVAROŽIČ (SWAROŽIČ)** **Bůh ohně, slunce, oltářního plamene a božské síly**

Svarožič je synem boha Svaroga, který mu předal ohnivou moc nebes. V některých výkladech splývá se slunečním bohem Dažbogem, jindy je vnímán jako samostatné božstvo – personifikovaný božský oheň, který hoří na posvátném oltáři a přináší světlo, sílu a očistu.

Jeho jméno doslova znamená „malý Svarog“ nebo „potomek Svaroga“, což ukazuje na dědičnou božskou linii. Ztělesňuje aktivní energii ohně – ať už jako sluneční kotouč na nebi, plamen v chrámu, nebo jiskru božské inspirace.

Jeho kultovní středisko bylo v Retře (nebo Radogost), kde byl Svarožič hlavním bohem, jak zaznamenal kronikář Adam z Bremy. Přesná poloha není dodnes zcela jistá, ale badatelé nejčastěji umísťují Retru do dnešního Německa.

Oblasti vlády

- Posvátný oheň a obětní plamen
- Slunce a životodárná síla
- Válečné nadšení a odvaha
- Očista, energie a duchovní žár
- Vztah mezi lidmi a bohy (skrze oběť)

BŮH OHNĚ, SLUNCE, OLTÁŘNÍHO PLAMENE A BOŽSKÉ SÍLY

Symbols a atributy

- 🔥 Oheň, pochodeň - posvátný plamen života a spojení s božstvím
- ☀️ Slunce, sluneční kotouč - jas, teplo, zrak boha na obloze
- 🛡️ Štít se slunečním symbolem - ochrana, sluneční moc v boji
- 🐎 Ohnivý kůň - nositel slunce nebo táhnoucí válečné spřežení
- 🏛️ Chrámový oheň - spojka mezi světem bohů a lidí, živý duch domova

Kult a uctívání

- Svarožič byl pravděpodobně uctíván ve svatyních s věčně hořícím ohněm, např. na území Polabských Slovanů
- Byl spojován s válečníky, kněžími a ohněm na posvátných místech
- Zároveň měl funkci božské přítomnosti – duch plamene
- Někteří badatelé ho ztotožňují se slunečním Dažbogem, jiní jej vnímají jako ohnivého ducha samotného Svaroga

Legenda

Podle některých výkladů Svarožič přebírá oheň z nebeské kovárny svého otce Svaroga a přináší ho lidem – podobně jako Prométheus. Oheň Svarožiče hoří na oltářích a v srdcích bojovníků, ale nikdy se nesmí zneužít – jinak se plamen obrátí proti člověku.

⚠️ Zajímavost:

Chrám v Retře byl tak posvátný, že do něj směli vstoupit jen kněží – cizincům i ozbrojencům byl přístup zapovězen. 🔥 Věčný oheň v chrámu symbolizoval boží přítomnost. Když byl při dobytí roku 1068 uhašen, věřilo se, že tím národ ztratil přízeň bohů – a skutečně, brzy poté Polabští Slované podlehli křesťanské kolonizaci.

Svarožič je božský plamen – jasný, živý, očišťující.

Vládne ohni na oltáři, v srdci i na nebi. Je to síla, která spojuje bohy a lidi skrze světlo, teplo a odvahu.

7. DAŽBÓG (DAŽBOH, DAZHBOG)

Bůh slunce, darů a životní síly

Patří mezi nejstarší a nejuctívanější slovanské bohy. Je považován za boha slunce, světla, života a požehnání, který svými paprsky dává zemi úrodu a lidem hojnost. V některých mýtech je uváděn jako syn Svaroga, čímž splývá se Svarožičem a řadí se mezi sluneční dědice nebeského řádu.

V ruském spisu "Slovo o pluku Igorově" je označen jako „děd ruského lidu“, což z něj činí praotce a kosmického ochránce.

Jméno Dažbog pochází ze slovanského:

- „dažd“ – dej, daruj
- „bog“ – bůh, osud, bohatství

Význam jména tedy zní: „Dávající bůh“, nebo „Bůh daru“. Jeho jméno se dochovalo v mnoha slovanských jazycích, a právě z tohoto základu pochází i dnešní české slovo „bůh“.

Oblasti vlády

- Slunce a jeho cykly
- Životní energie, úroda, plodnost
- Dary bohů lidem
- Kosmický zákon, božská spravedlnost

BŮH SLUNCE, DARŮ A ŽIVOTNÍ SÍLY

Symbody a atributy

- 🔥☀️ Slunce, zlaté světlo, paprsky
- 🐎🔥 Ohňový vůz tažený bílými koňmi
- 🔥 Oheň, teplo, životní síla
- 🌱 Hojnost, úroda, zralost léta

Dažbog bývá vyobrazován jako mladý, silný a krásný muž v zlatém plášti, který řídí ohnivý vůz po obloze. V ruce může držet rohy hojnosti, sluneční disk nebo meč světla.

Kult a uctívání

Dažbog byl uctíván především jako nositel světla, tepla a úrody, a jeho kult měl přirozené spojení s cykly slunce, ročních období a zemědělství.

- Slované ho vzývali jako božského dárce, který obdarovává lidstvo světlem a životem. Z tohoto důvodu patřil k nejuctívanějším bohům v dobách jarních a letních svátků, především během slunovratu a dožíněk.
- Na vyvýšených místech, kde první dopadalo ranní světlo (kopce, posvátné háje) byly jeho svatyně.
- Byl uctíván za přítomnosti ohně – plameny symbolizovaly sluneční sílu
- Dary první sklizně byly věnovány právě jemu, jako poděkování za životní sílu a plodnost

Legenda

Podle staré pověsti byl Dažbog synem Svaroga, jemuž otec svěřil zlatý sluneční disk. Každé ráno Dažbog vyjížděl na oblohu ve voze taženém bílými ohnivými koňmi, aby světu přinesl světlo a teplo. Večer pak sestupoval do podsvětí, kde připravoval slunce na další den. Lidé věřili, že při zatmění slunce bojuje s démony temnoty, a proto zapalovali ohně, zpívali a modlili se, aby zvítězil.

Dažbog je slovanský bůh slunce a darů, který každý den přináší světlo ve zlatém voze taženém ohnivými koňmi.

Podle legendy v noci putuje podsvětím, aby ráno znovu vyšel na oblohu a obnovil životní cyklus.

8. ŽIVA (ŽIVENA) Bohyně života, plodnosti a přírody

Živa, známá také jako Živena, je staroslovanská bohyně zosobňující životní sílu, plodnost, růst a obnovu. Je patronkou veškerého života na Zemi – lidí, rostlin, zvířat i vody. Její jméno je přímo odvozeno od slovanského slova „život“, a tak ztělesňuje samu esenci života a přírody.

Je často vnímána jako ženský protějšek Dažboga nebo jako blízká bohyně Ladě – ale zatímco Lada symbolizuje harmonii, Živa je čistá, syrová životní energie.

Její jméno je doloženo v několika variantách: Živa, Siva, Siwa, Živena.

Byla uctívána v kultovních centrech Polabských kmenů, např. Obodritů nebo Lužičanů. I po christianizaci se objevovala ve folklorních rituálech spojených s jarem a plodností. Ve slovinských a balkánských tradicích existují podobné postavy, například Živa jako lesní nebo vodní bohyně.

Oblasti vlády

- Život, růst, plodnost, obnova přírody
- Ochrana žen, těhotných a matek
- Léčení, přírodní magie, vegetační cykly

BOHYNĚ ŽIVOTA, PLODNOSTI A PŘÍRODY

Symboly a atributy

🌾 Klas pšenice, zelené listy, květiny

💧 Voda, potoky, rosa – jako symbol proudící životní síly

🐦 Ptáci, srny, mateřská zvířata

🌸 Věvec z květin, zelený plášť, někdy i nahota jako symbol přirozenosti

Bývá zobrazována jako mladá, krásná žena, oděná v zeleném nebo květinovém rouchu, obklopená rostlinstvem a vodou.

Kult a uctívání

Lidé věřili, že skrze ni proudí samotný život do rostlin, zvířat i lidí. Její přítomnost se podle tradice zjevovala v rosa pokrývající květy, v bujících stromech, v radostném zpěvu ptáků a v dětském smíchu.

- Uctívání probíhalo v posvátných hájích, u studánek, pramenů a lesních mýtin
- Místo chrámů sloužila přírodní svatyně – Živa byla považována za živoucí součást přírody samotné
- Neexistují důkazy o kamenných chrámech, ale byly zaznamenány rituály a zpěvy na její počest, především ve folkloru západních Slovanů.

Legenda

Když vykročila, pod jejími kroky rozkvétaly květy, sníh tál a zvířata se probouzela ze spánku. Dotkla se pramene, a ten opět začal proudit. Pohládila jabloň, a ta vykvetla v bílém závoji.

⚠ Historická perlička

Bohyně Živa je jedinou ženskou slovanskou bohyní, jejíž jméno bylo zachyceno v písemné podobě západního kronikáře.

Helmold z Bosau ve své Chronica Slavorum (kolem roku 1170) píše:

„Polabané uctívají mezi božstvy i bohyni jménem Siwa (Živa), které přinášejí oběti za zdraví a život.“

(Chronica Slavorum, kniha I, kap. 52)

9. MORANA - MORENA (MARZANNA, MARA) Bohyně smrti, zimy a přechodu

Morana je temná, mocná a zároveň nesmírně důležitá bohyně slovanského panteonu. Vládne zimě, smrti, temnotě a ukončením, ale také proměně, regeneraci a očistě. Je to bohyně, která uzavírá cyklus života, aby mohl začít znovu.

Její jméno je v různých oblastech známé jako Morena, Marzanna, Mara, Marena a vniklo ze slovanského kořene „mor“ = smrt, nemoc, zmar. Najdeme ji ve všech slovanských zemích – Polsko (Marzanna), Česko (Morana), Slovensko (Marmuriena), Srbsko, Chorvatsko, Rusko (Morěna).

Jan z Holešova († po 1408) – český učenec a kazatel ve svém Výkladu na Desatero popisuje starý pohanský zvyk v Čechách:

„A od starých pohanov jest ještě zachováno, že v den Blahověštění vynášejí Mařenu z vsi, a to jest znamení smrti, aby smrt odešla.“

Oblasti vlády

- Smrt, konec životního cyklu, zima, nemoc
- Očista, přechod, regenerace skrze smrt
- Psychická transformace a stínová stránka ženství

BOHYNĚ SMRTI, ZIMY A PŘECHODU

Symboly a atributy

- 💀 Lebky, kosti, popel
- ❄️ Led, sníh, černý havran, sova
- Tmavé pláště, kostěné koruny nebo korále
- 🔥 V některých obřadech spálena či vhozena do vody – symbol očisty

Zobrazována jako bílá nebo černě oděná žena, někdy stará, jindy krásná a chladná. V očích má hloubku stínů a mrazu.

Kult a uctívání

- Nejvíce uctívána na konci zimy – vrchol uctívání spadá na jarní rovnodennost (březen)
- Moranu lidé vynášeli z vesnice v podobě slaměné sochy oblečené do ženských šatů – tato socha byla rituálně spálena nebo vhozena do řeky, aby odešla smrt a mohla přijít jara
- Tento zvyk přežil dodnes ve slovanských zemích jako lidový obyčej („vynášení Morany“, „topení Mařenky“ apod.)

💀 **Věřilo se, že pokud se obřad neprovede správně, Morana se rozzlobí a zima se prodlouží nebo přinese nemoc.**

Legenda

Podle jedné staré pověsti se Morana zamilovala do boha Jarila – boha jara. Když ji však opustil a svět znovu rozkvetl, její srdce ztvrdlo mrazem a proměnila se v krutou ledovou královnu. Každý rok se tak na zimu vrací, aby svět připravila na smrt a přerod.

Morana je slovanská bohyně smrti, zimy a konce, která zároveň symbolizuje nutnost proměny a přechodu do nového cyklu.

Její kult přežil v lidových tradicích jako vynášení zimy – spalování nebo topení sochy Morany na jaře.

10. TRIGLAV

Trojhlavý bůh nebe, země a podsvětí

Triglav je slovanský trojhlavý bůh, uctíváný především u polabských a pobaltských Slovanů, zejména ve Štětíně (Szczecin) a na Wolinu. Jeho jméno znamená doslova „Tři hlavy“, což symbolizuje jeho vládu nad třemi světy: nebem, zemí a podsvětím.

Byl vnímán jako vyšší božstvo, které spojuje různé sféry bytí – často interpretován jako božský soudce, ochránce a strážce řádu.

Vícehlaví bohové jsou symbolem moci přesahující lidské chápání, jejich hlavy odkazují na úplnost poznání, rozdělení kosmu, nebo vícedimenzionální realitu. U Slovanů nacházíme unikátní trojhlavé a čtyřhlavé formy (Svantovít), které tak stojí ve výjimečném postavení mezi evropskými božstvy.

Oblasti vlády

- Věštby a proroctví
- Ochrana kmene, válka, řád
- Kosmická rovnováha a soud
- Spojovatel duchovních a hmotných rovin

Zdroj: Ebbo z Michelsbergu, Chronicon Slavorum, 12. stol. „Triglav má tři hlavy, protože se věří, že vládne třem říším: nebi, zemi a podsvětí.“

TROJHLAVÝ BŮH NEBE, ZEMĚ A PODSVĚTÍ

Symbols a atributy

- 🐎 Černý kůň – posvátné zvíře věštby, držený v chrámu
- 🔥 Věčný oheň – výraz božské přítomnosti, udržován kněžími
- ⚔️ Meč nebo kopí – symbol spravedlnosti, moci a ochrany
- ♥️ Černá barva – barva tajemství, hlubin a posvátného řádu
- 👁️ Zavázané oči – „nevidí“ hříchy nebo vidí skryté bez pohledu

Každá hlava symbolizuje vládu nad jednou ze tří říší:

- Nebe (božský, duchovní svět)
- Země (hmotný, lidský svět)
- Podsvětí (duchové předků, osud a smrt)

Kult a uctívání

Chrást zasvěcený Triglavovi stál na posvátném návrší ve Štětíně a byl střežen s nejvyšší úctou. Součástí kultu byly obětiny v podobě dobytka a dalších darů bohům, rituální věštby z pohybu posvátného černého koně, údržba věčného ohně, který symbolizoval přítomnost božské moci. Triglav byl považován za nejvyšší autoritu nad světským i duchovním životem. Jeho kněží často zasahovali do rozhodnutí knížat – zvláště pokud šlo o válku, počasí nebo morální záležitosti.

Nejvyšší hora Slovinska, Triglav (2 864 m), nese stejné jméno jako starý slovanský bůh – a není to náhoda.

Jméno „Triglav“ doslova znamená „tři hlavy“ nebo „trojvrchol“, což odpovídá jak fyzickému vzhledu hory (tři dominantní štíty), tak symbolickému významu – spojení tří světů, přesně jako u boha Triglava: nebe, země a podsvětí.

I když se o přímém kultu boha Triglava na území Slovinska nedochovaly písemné důkazy, mnozí badatelé (např. slovinský etnolog Pavle Medvešček) připouštějí, že hora mohla být posvátným místem již v předkřesťanských dobách. Její trojitý vrchol zřejmě představoval přírodní manifestaci božstva – v duchu indoevropského zvyku zobrazovat trojjediné síly.

🇸🇮 Dnes je Triglav i na státním znaku Slovinska.

11. RADEGAST / RADOGOST / RIEDEGOST

Bůh pohostinnosti, vítězství a slunce

Radegast, známý též jako Radogost nebo Riedegost, je jedním z nejzajímavějších bohů slovanského panteonu. Jeho jméno nese poselství radosti, pohostinnosti a vítání – „rád hostí“, nebo také „ten, kdo vítá s radostí“.

Nejde však jen o boha pohostinného ohniště – jeho podstata je mnohem hlubší. Radegast v sobě totiž propojuje sluneční sílu, duchovní ochranu i válečnickou čest.

V dávných časech byl Radegast vnímán jako bůh, jenž září silou slunce, ale zároveň střeží domovy a komunity.

Představoval archetyp vlídného vládce, který ochraňuje hranice svého lidu nejen mečem, ale i respektem, který vzbuzoval u všech poutníků. Vstup do jeho chrámu byl symbolickým přijetím do kruhu světla, pravdy a míru – ale i závazkem k čestnému jednání.

Oblasti vlády

- Slunce a světlo
- Pohostinnost a přijetí hostů
- Válka a čestná obrana
- Strážce kmene a duchovní obránce
- Rovnováha mezi mírem a silou

BŮH POHOSTINNOSTI, VÍTĚZSTVÍ A SLUNCE

Symboly a atributy

Zlatý štít – slunce, čest, ochrana

Kopí nebo sekera – boj, obrana pravdy

Sluneční zář nebo disk – životní síla, světlo

Vlk – věrnost, strážce, bdělost

Chléb a medovina/pivo – pohostinnost, hostina

Svatyně s věčným ohněm – duchovní síla, světlo v temnotě

Hora Radhošť (1129 m) v Beskydech nese jméno podle boha Radegasta, což potvrzuje nejen lidová tradice, ale i vědecký výklad založený na jazykové etymologii. V dávných dobách zde podle pověstí konaly slavnosti a snad zde stále i dřevěná svatyně, kde se bůh úctyhodně vítal a uctíval – lidé sem přinášeli dary, zpívali a tančili při letním slunovratu.

První písemná zmínka o názvu hory pochází z Comeniovy mapy Moravy (1627) jako „Mons Radhost“, postupně se vyvíjel do dnešní podoby “Radhošť” – a to jasně odkazuje k původnímu jménu boha (Radogost / Radegast). V roce 1931 zde byla vztyčena slavná socha Radegasta (autora Albína Poláška), která tu dodnes stojí na přístupové stezce z Pusteven.

Kult a uctívání:

- Jeho hlavní svatyně se nacházela ve městě Retra (Riedegost) v oblasti polabských Slovanů (dnes severovýchodní Německo)
- Uctíván jako ochránce města, rodiny a cestujících
- Svátek Radhošť byl spojen s letním slunovratem – oběti, zpěvy a slavnosti
- Lidé přinášeli chléb, medovinu, první plody léta
- V některých regionech uctíván v trojjediném aspektu s Dažbogem a Svarožičem

Roku 1710 Jan Jiří Středovský zaznamenal vyprávění o misi slavných věrozvěstů, kteří přišli na Radhošť a byli svědky pohanských slavností u sochy Radegasta. Když hlásali křesťanskou víru, hrom rozbil sochu onoho boha a bylo to považováno za boží znamení, že jejich víra je ta pravá

12. SWAROG

Nebeský kovář a stvořitel světa

Svarog je jedním z nejstarších a nejuctívanějších bohů ve slovanském panteonu. Představuje božského otce, tvůrce světa a pána nebeského ohně. Je zosobněním slunce, nebeského řádu a posvátného ohně, který dal lidem – podobně jako Prométheus v řecké mytologii.

Často bývá označován za otce Dažboga či Svarožiče. Jeho jméno pochází z indoevropského kořene svar- (nebe, zář, světlo). Ve slovanské kosmologii je archetypem řádu a stvoření.

- Helmold z Bosau (Chronica Slavorum, 12. století) – zmiňuje boha Svaroga jako nebeského ducha a jeho syna Svarožiče jako pozemského boha ohně a války.
- Nestorův letopis (Pověst vremennych let) – zmiňuje "bohy pohanů", z nichž jeden (Dažbog) je označen za "syna Svarogova".

Oblasti vlády

- nebeský oheň
- slunce a světlo
- kosmický řád
- kovářství a řemesla
- božské otcovství
- zákony vesmíru

NEBESKÝ KOVÁŘ A STVOŘITEL SVĚTA

Symboly a atributy

- Kladivo – symbol božského kovářství, tvoření a síly
- Plamen – oheň jako posvátný živel stvoření
- Sluneční kotouč – symbol nebeského světla a života
- Kovadlina – síla přeměny hmoty a řemeslného mistrovství
- Zlatá nebo ohnivá koruna – znamení božské autority a moudrosti
- Kolovrat (sluneční svastika) – cyklický čas, kosmický řád
- Jiskry a hvězdy – stopy nebeského kovářenského aktu stvoření
- Ohnivý meč – ochrana, řád, schopnost tvořit i zničit
- Nebeský trůn nebo hora – výsostné místo božského otce

Kult a uctívání:

Svarog nebyl běžným „lidovým“ bohem jako Perun či Veles. Byl vnímán jako vznešené božstvo nadřazené ostatním, často bez konkrétní tváře. Jeho kult byl spojen především s posvátným ohněm v chrámech, který nikdy nesměl vyhasnout – udržovali ho kněží.

Lidé mu přinášeli oběti železa, mědi a chleba pečeného na plameni, aby si zajistili požehnání nebeského řádu a rodinné stability.

Legenda

Podle jedné staré legendy Svarog ukoval slunce z ohně a zlata, vložil do něj sílu života a zavěsil jej na nebeskou klenbu. Z jisker, které při tom odlétly, vznikly hvězdy. První lidé prý získali oheň právě od něj.

Ve staroslovanském textu je Svarog často zmiňován jako „otec bohů“ – podobně jako Zeus.

Jedním z možných míst, kde mohl stát chrám boha Svaroga, je **hora Ślęża** v dnešním Dolním Slezsku v **Polsku**. Ačkoli přímé důkazy o kultu Svaroga chybí, je zde archeologicky doloženo uctívání slunce a ohně již od doby neolitu.

13. ROD

Prapůvodní bůh života a osudu

Rod je jedním z nejstarších a nejzákladnějších bohů slovanského panteonu. Je chápán jako praotec, stvořitel všeho živého, původce rodu a krve. Jeho jméno je příbuzné se slovem „rodina“, „rodit“, „roda“ – tedy vznik života, spojení s předky a koloběhem generací.

Často bývá ztotožňován s bohem Osudu, který určuje životní cestu každého člověka. V některých výkladech není Rod bytost, ale spíše princip, síla udržující harmonii rodu, světa i vesmíru.

Historická perlička

Rod je zmíněn v několika církevních textech jako pohanský „démon“ či „idol“, jehož kult musel být potlačen – což svědčí o jeho významu u prostého lidu. Například ve Slově svatého Řehoře Teologa se píše, že Slované „uctívají Roda a jeho družinu“. V díle, které napsal Vladimír II.

Monomach, velkokníže kyjevský, který vládl v letech 1113–1125, varuje autor věřící, aby se „nesváděli k uctívání Roda a jeho démonů“, což potvrzuje, že jeho víra přetrvávala i po christianizaci.

Oblasti vlády

- původ života
- rodová linie a předkové
- osud a řád světa
- duchovní zákony přírody
- koloběh života a smrti

PRAPŮVODNÍ BŮH ŽIVOTA A OSUDU

Symboly a atributy

- spirála života
- strom rodu / genealogický strom
- domácí oheň (ognjiště)
- tři nitky osudu (spojení s Rozhanicemi)
- rovnováha a řád

Kult a uctívání:

Rod byl uctíván především v domácím prostředí. Lidé mu přinášeli obětiny na rodinných oltářích, zejména při narození dítěte, svatbě nebo pohřbu.

Jeho kult byl spojen se ctěním předků a ochranou rodu. V některých oblastech ho doprovází ženská bytost Rozhanica (bohyně osudu), která spřádá nit života.

Legenda

V některých pozdějších výkladech se říká, že Rod „vydýchl“ celý svět – z jeho dechu vzniklo Slunce, hvězdy i lidé. V této verzi je prvotním božstvem, ze kterého vzešli ostatní bohové slovanského panteonu.

Ruští badatelé jako A. N. Afanasjev nebo B. A. Rybakov se shodují, že Rod je jedním z nejstarších konceptů slovanského náboženství, a je třeba ho chápat spíše jako božský princip zrození a osudu než klasického antropomorfního boha.

„Rod – to není jen božstvo, ale samotný pojem životního proudu, pokračování krve, jednoty rodiny i vesmíru.“

— Boris A. Rybakov, Pohanská kultura starých Slovanů (1981)

Kalendáře a pexesa s motivy slovanských bohů si můžete zakoupit na našem eshopu

www.mystico.cz

